

بسم الله الرحمن الرحيم

بررسی زبانشناختی گویش کرمانی

توسط

مهدیه کارآموز

پایان نامه

ارائه شده به معاونت تحصیلات تکمیلی به عنوان بخشی از
فعالیت‌های لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته

زبانشناسی همگانی

012390

از

دانشگاه شیراز

شیراز، ایران

ارزیابی و تصویب شده توسط کمیته پایان نامه با درجه: عالی

امضاء اعضای کمیته پایان نامه

دکتر فیروز صدیقی، دانشیاربخش زبانهای خارجی وزبانشناسی
(رئیس کمیته)

دکتر لطف ... یارمحمدی، استاد بخش زبانهای خارجی و زبانشناسی

آقای غفار تجلی، مربی بخش زبانهای خارجی و زبانشناسی

آذرماه ۱۳۷۹

۳۵۲۸۵

تقدیم به همسر گرامیم

که با مساعدت‌های بیدریغ خود

امکان ادامه تحصیل را فراهم نمودند.

۳۸۲۸۵

سپاسگزاری

از اساتید محترم بخش زبانهای خارجی و زبانشناسی آقایان دکتر فیروز صدیقی (استاد راهنما)، دکتر لطف‌الله یارمحمدی و آقای غفار تجلی (اعضای کمیته) که با راهنماییها و کمکه‌های بی‌شائبه خود امکان اتمام این پایان نامه را فراهم نمودند، صمیمانه تشکر می‌نمایم. توفیق روزافزون آن اساتید گرامی را از درگاه خداوند متعال و ائمه اطهار خواستارم.

چکیده

بررسی زبانشناختی گویش کرمانی

توسط

مهديه کارآموز

هدف این رساله تحلیل زبانشناختی گویش کرمانی است. این گویش یکی از گویشهای شرقی زبان فارسی است. اگر چه گفته می‌شود که این گویش در چهارچوب ادبیات نوشتاری، تفاوت زیادی با آثار ادبی فارسی و خراسان ندارد، اما این بررسی نشان داد که این گویش دارای خصوصیتی است که آن را بعنوان یک گویش مستقل متمایز می‌کند. از جمله این تفاوتها می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

از لحاظ ساخت‌شناسی، نحوه جمع بستن اسم، علامت مفعول مستقیم، نشانه‌های معرفه و عدم وجود نشانه اضافه در اسامی جمع با فارسی رسمی تفاوت دارد.

- در دستگاه فعلی، در بسیاری از زمانهای فعلی، طریقه ساخت دو زمان مختلف یکی است (به عنوان مثال زمان گذشته ساده و گذشته نقلی) و تنها تکیه، آنها را از هم متمایز می‌سازد.

گرچه نگارنده مدت ۲۶ سال در کرمان اقامت داشته، و خود به لهجه کرمانی صحبت می‌کند، با وجود این از گویشوران مختلف در سنین متفاوت بهره برده است که تنها اسامی تعدادی از آنها که بیش از همه، از همکاری آنها سود برده شده، در متن پایان نامه آمده است.

نگارنده معتقد است که توانسته در راه شناساندن این گویش گام کوچکی بردارد، هر چند که این تحقیق دارای نقایصی است که امید دارد این کار توسط محققان دیگر ادامه یافته و کامل گردد.

فهرست مطالب

<u>عنوان</u>	<u>صفحه</u>
چکیده	چهار
فهرست جداول	ده
فهرست علائم اختصاری	یازده
فصل اول	۱
مقدمه	۱
۱-۱- کلیات	۱
۲-۱- اهمیت این تحقیق	۲
۳-۱- هدف رساله	۲
۴-۱- وضعیت جغرافیائی، طبیعی و فرهنگی استان کرمان	۳
۱-۴-۱- گستره جغرافیایی	۳
۲-۴-۱- شرایط طبیعی	۴
۱-۲-۴-۱- پستی و بلندی	۴
۲-۲-۴-۱- آب و هوا	۴
۳-۲-۴-۱- پوشش گیاهی و فرآورده‌های کشاورزی	۵
۴-۲-۴-۱- جمعیت	۵
۳-۴-۱- وضعیت فرهنگی	۵
۵-۱- پیشینه تاریخی کرمان:	۷
۶-۱- فصول پایان نامه	۱۰

فصل دوم.....	۱۱
بررسی تحقیقات گذشته.....	۱۱
۱-۲- بررسی لهجه‌شناسی از زمان باستان تا کنون.....	۱۱
۲-۲- کارهای انجام شده در زمینه چگونگی بررسی گویشها.....	۱۲
۳-۲- گویش کرمانی.....	۱۳
۴-۲- تحقیقات انجام شده در مورد گویش کرمانی.....	۱۴
فصل سوم.....	۱۸
روش تحقیق و مواد.....	۱۸
۱-۳- مقدمه.....	۱۸
۲-۳- نحوه جمع‌آوری پیکره زبانی.....	۱۹
۳-۳- قالب تجزیه و تحلیل.....	۲۰
۱-۳-۳- قالب تجزیه و تحلیل در صوت.....	۲۰
۲-۳-۳- قالب تجزیه و تحلیل در صرف.....	۲۰
۳-۳-۳- قالب تجزیه و تحلیل در نحو.....	۲۰
فصل چهارم.....	۲۲
تجزیه و تحلیل.....	۲۲
۱-۴- صوت شناسی.....	۲۲
۱-۱-۴- همخوانها.....	۲۲
۲-۱-۴- واژه‌ها.....	۳۴
۳-۱-۴- واژه‌های مرکب.....	۳۷
۴-۱-۴- ساختمان هجا.....	۳۸
۱-۴-۱-۴- ساخت هجایی CV.....	۳۹
۲-۴-۱-۴- ساخت هجایی CVC.....	۴۳
۳-۴-۱-۴- ساخت هجایی CVCC.....	۴۴

- ۵۲-۱-۴-۵- مقایسه واجی میان فارسی رسمی و گویش کرمانی.....
- ۶۰-۱-۴-۶- پدیده‌های زیر زنجیری:.....
- ۶۰-۱-۴-۱-۶- تکیه:.....
- ۶۱-۱-۴-۲-۶- آهنگ:.....
- ۶۳-۱-۴-۳-۶- کشش ۱:.....
- ۶۳-۲-۴-۲- صرف.....
- ۶۳-۱-۲-۴-۱- گروه اسمی.....
- ۶۴-۱-۲-۴-۱- هسته بصورت اسم.....
- ۶۵-۱-۲-۴-۲- هسته بصورت ضمیر.....
- ۷۰-۱-۲-۴-۳- وابسته قاموسی:.....
- ۷۵-۱-۲-۴-۴- وابسته دستوری.....
- ۷۷-۱-۲-۴-۵- نشانه اضافه.....
- ۷۷-۲-۲-۴-۲- قید.....
- ۸۲-۲-۴-۳- حروف.....
- ۸۳-۲-۴-۱-۳- حروف ربط.....
- ۸۷-۲-۴-۲-۳- حروف اضافه.....
- ۹۰-۲-۴-۳-۳- حروف نشانه.....
- ۹۰-۲-۴-۴- اصوات (شبه جمله‌ها).....
- ۹۳-۲-۴-۵- ساختمان قاموسی واژه.....
- ۹۳-۲-۴-۱-۵- واژه ساده.....
- ۹۳-۲-۴-۲-۵- واژه مشتق.....
- ۱۱۶-۲-۴-۳-۵- واژه مرکب.....
- ۱۲۰-۲-۴-۶- دستگاه فعل.....
- ۱۲۰-۲-۴-۱-۶- مصدر.....

- ۱۲۱..... ۲-۶-۲-۴ ماده فعل
- ۱۲۴..... ۲-۶-۲-۴ وندهای فعل
- ۱۲۵..... ۴-۶-۲-۴ زمان فعل
- ۱۳۴..... ۵-۶-۲-۴ افعال لازم و متعدی
- ۱۳۴..... ۶-۶-۲-۴ فعل مجهول
- ۱۳۵..... ۷-۶-۲-۴ فعل سببی
- ۱۳۵..... ۸-۶-۲-۴ انواع فعل از لحاظ ساختمان قاموسی
- ۱۳۶..... ۳-۴ نحو
- ۱۳۶..... ۱-۳-۴ تعریف جمله
- ۱۳۶..... ۲-۳-۴ الگوهای اولیه ساختمانی جمله
- ۱۳۷..... ۱-۲-۳-۴ فعل بودن /budan/
- ۱۳۸..... ۲-۲-۳-۴ فعل "شدن" /sadan/
- ۱۴۳..... ۳-۳-۴ نهاد و گزاره
- ۱۴۳..... ۴-۳-۴ تطابق نهاد با فعل (گزاره)
- ۱۴۴..... ۵-۳-۴ ترکیب جملات ساده
- ۱۴۶..... ۴-۳-۵-۶ جملات شرطی:
- ۱۴۶..... ۴-۳-۷ اقسام جمله از نظر نقش:
- ۱۴۸..... فصل پنجم
- ۱۴۸..... خلاصه و نتیجه گیری
- ۱۴۸..... ۵-۱ خلاصه فصول پیشین:
- ۱۴۹..... ۵-۲ بحث:
- ۱۵۰..... ۵-۳ نتیجه گیری:
- ۱۵۰..... ۵-۳-۱ نتیجه گیری نظری:
- ۱۵۰..... ۵-۳-۲ نتیجه گیری کاربردی:

۱۵۱ ۴-۵- پیشنهادات برای تحقیق بیشتر:
۱۵۲ پیوست
۲۱۲ منابع
۲۱۳ منابع فارسی
۲۱۵ منابع انگلیسی

فهرست جداول

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۳۴	جدول شماره ۱-۴- همخوان‌های گویش کرمانی
۳۶	جدول شماره ۲-۴- واژه‌های ساده گویش کرمانی
۳۸	جدول شماره ۳-۴- واژه‌های مرکب گویش کرمانی
۴۲	جدول شماره ۴-۴- جدول کاربرد مصوت‌ها در ساخت هجایی CV
	جدول شماره ۴-۵- جدول ترکیب همخوانها در ایجاد خوشه‌های همخوانی در
۵۱	ساخت هجایی CVCC
۶۶	جدول شماره ۴-۶- ضمائر شخصی منفصل
۶۶	جدول شماره ۴-۷- ضمائر شخصی منفصل پس از حروف اضافه "از"، "برای"، "به"
۶۷	جدول شماره ۴-۸- ضمائر شخصی متصل
۶۸	جدول شماره ۴-۹- ضمائر مشترک در دنباله ضمائر شخصی متصل
۱۱۳	جدول شماره ۴-۱۰- کارکرد پیشوندها در گویش کرمانی
۱۱۴-۱۱۵	جدول شماره ۴-۱۱- کارکرد پسوندها در گویش کرمانی
۱۲۴	جدول شماره ۴-۱۲- شناسه‌های مفرد و جمع در گویش کرمانی

فهرست علائم اختصاری

صفحه

عنوان

الف - نشانه‌های واج نگاری چهارده

ب - علائم راهنما پانزده

پیوستها

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱۵۳	پیوست الف
۱۵۳	۱- نمونه واژگان
۱۶۷	۲- فهرست مصادر
۱۷۱	۳- لائنی‌ها
۱۷۴	۴- داستانهای محلی
۱۸۶	۵- ضرب‌المثلها
۱۸۸	پیوست ب

علائم اختصاری

الف - نشانه‌های واج‌نگاری

- /p/ مانند صدای اول کلمه فارسی /par/ پَر
/b/ مانند صدای اول کلمه فارسی /bad/ بد
/t/ مانند صدای اول کلمه فارسی /tir/ تیر
/d/ مانند صدای اول کلمه فارسی /dur/ دور
/k/ مانند صدای اول کلمه فارسی /kam/ کم
/g/ مانند صدای اول کلمه فارسی /gire/ گیره
/q/ مانند صدای اول کلمه فارسی /qif/ قیف
/?/ مانند صدای اول کلمه فارسی /?agar/ اگر
/f/ مانند صدای اول کلمه فارسی /fut/ فوت
/v/ مانند صدای اول کلمه فارسی /vām/ وام
/s/ مانند صدای اول کلمه فارسی /sār/ سار
/z/ مانند صدای اول کلمه فارسی /zir/ زیر
/š/ مانند صدای اول کلمه فارسی /šur/ شور
/ž/ مانند صدای اول کلمه فارسی /žele/ زله
/x/ مانند صدای اول کلمه فارسی /xār/ خار
/h/ مانند صدای اول کلمه فارسی /hame/ همه
/č/ مانند صدای اول کلمه فارسی /čāle/ چاله
/j/ مانند صدای اول کلمه فارسی /jur/ جور
/m/ مانند صدای اول کلمه فارسی /mā/ ما
/n/ مانند صدای اول کلمه فارسی /nar/ نر

/l/ مانند صدای اول کلمه فارسی /lāle/ لاله
/r/ مانند صدای اول کلمه فارسی /ruz/ روز
/y/ مانند صدای اول کلمه فارسی /yār/ یار
/a/ مانند صدای دوم کلمه فارسی /zard/ زرد
/e/ مانند صدای دوم کلمه فارسی /gere/ گره
/i/ مانند صدای دوم کلمه فارسی /qir/ قیر
/ā/ مانند صدای دوم کلمه فارسی /bār/ بار
/u/ مانند صدای دوم کلمه فارسی /tur/ تور
/o/ مانند صدای دوم کلمه فارسی /gol/ گل
/ow/ مانند صدای دوم کلمه فارسی /rowšan/ روشن
/ey/ مانند صدای دوم کلمه فارسی /vey/ وی

ب) علائم راهنما

C به معنی Consonant یا همخوان

V به معنی Vowel یا واکه

NP به معنی Noun Phrase عبارت اسمی

VP به معنی Verb Phrase عبارت فعلی

PP به معنی Prepositional Phrase عبارت حرف اضافه‌ای

AP به معنی Adjective Phrase عبارت وصفی

Adv به معنی Adverb قید

Adj به معنی Adjective صفت

Art به معنی حرف اضافه

LV به معنی Linking Verb فعل ربطی

S به معنی Sentence جمله

V به معنی Verb فعل

φ به معنی حذف یا عدم وجود واج

/ در قواعد به معنی در «محیط آوایی»، در بقیه موارد به معنی «یا»

نگ به معنی «نگاه کنید به»

= علامت مساوی است

: علامت کشیدگی واکه است

[] علامت آوا است

// علامت واج است

→ یا ← به معنی «تبدیل می شود به»

^ نشانه هجای تکیه بر است

« » علامت مشخص کردن کلمه‌ای یا عنوان موضوعی یا نقل قولی